

Rautaseppä ja parantaja

Pako

välillä ontui, välillä käveli kumarassa kuin vanhus. Hän alkoi hidastaa vauhtiaan. Hän vitkastutti sitä niin paljon, että lopulta kävelimme lähes kiinni toistemme selissä. Pirkkiä alkoi tietysti huvittaa. Hän yritti pidättää nauruaan, hänen kurkustaan pääsi tirskahdus kuin varkain. Hilpeys tarttui Terhoon, hetken päästä Maiteen. Pelkäsin, että Tuisko suuttuisi. Millainen olisikaan vieraan tietäjän viha päällämme? Pakenin ringistä sekoittamaan puuroa.

Padan höyryistä keksin, kuinka hullutus loppuisi. Palasin ringiin ja änkesin itseni Terhon taakse, Pirkin eteen. Olin arvannut oikein. Hänen päänsä taipui heti hiuksiini. Kallistin päätäni taakse ja kuiskasin. "Isäntä käskee väen syömään. Puuro menee piloille."

Pirk pysähtyi niin äkisti, että Niilla törmäsi häneen. Maite törmäsi Niillaan ja Tuisko Maiteen. Pirk kuulosti päättäväiseltä. "Jos Ilmatar on päättänyt, että talvi alkaa nyt, se alkakoon nyt. Rautakin odottaa paista-jaansa."

Terho oli jo nostanut padan tulen päältä, ennen kuin olin ehtinyt ottaa askeltakaan Pirkin viereltä. Pata oli puupöllin päällä lähellä tulta, ja miehet siirtelivät omat istuinpölkkynsä sen ääreen. Jokainen etsi sileäksi vuollun tai nuollun ja juuri omaan suuhun sopivan syömävälineensä monista vyöpusseistaan ja alkoi ahmia kuumaa huttua.

"Voi, kui miun mielein tekkeep leipää", Niilla huokaisi.

Tuisko mulkaisi häntä kulmiensa alta. "Syö puurois, nulikka! Loput jauhot säästetäänii lapsille talveks."

Sitähän se kesäinen lumi ja pakkanen tiesi. Viljatonta syksyä eli jauho-tonta talvea. Ties kuinka monetta?

Lähdin ansapolulle mukanani kymmenen uutta silmukkaa. Olin marja-reissulla löytänyt hyvän pajukon, johon kävisin virittämässä muutaman. Se oli vähän kauempana kuin tuttu polkumme.

Kun palasin pitkältä ansastukseltani kolmen jäniksen ja kahden metsäpyyn kanssa, oli raudan erottaminen kivistä alkanut. Kuulin oudon pauhun, hengityksen tahtiin nousevan ja laskevan kohinan metsän reunaan saakka. Miesten askareet olivat uusia ja ihmeellisiä, pelottavan kummallisia ja tuskaisen työläitä. Litteillä kivillä ja savella vuorattu nelisivuinen maa-kuoppa, joka oli peitetty laakealla kansikivellä, oli kuin tarinoiden tulipätsi. Julma valkea kauhistutti. Sen väet reuhasivat valloillaan, hönkivät ulos kivisen arkkunsa raoista. Kohina ja puhina tahdittivat leimuavia liekejä.

Tulilaatikon lämmittäminen oli aloitettu edellisenä päivänä tavallisella puita polttavalla tulella, nyt siellä hehkuivat varta vasten valmistetut hiilet, niiden seassa parhaimmat hölmät. Tuiskon selitysten mukaan ne olivat *rikkaimmat* kivet, mikä kuulosti hassunkuriselta, sillä eihän kivi voinut mitään omistaa. Laatikon seinärakenteeseen oli molemmin puolin jätetty kolot, joista Terho ja Pirk työnsivät ilmaa suurilla kahvallisilla

nahkapusseilla. Kohiseva hengityksen ääni lähti siitä, kun ilma puhkui tuleen ja sai sen pursuilemaan pihalle joka raosta. En ollut moista nahkapuhallintakaan ennen pidellyt. Kesti pitkään ennen kuin tohdin tarttua toimeen, kun pääsimme Maiten kanssa auttamaan ja painelemaan kapineiden kahvoja. Tein miesten työtä, olin siitä mielettömän ylpeä. Innostuin kyselemään Maitelta kaikkien uusien asioiden nimiä. Mieleni oli tyyni, minun oli lämmin, hyvä olla. Lieskat löivät, tuli kohisi hätäännyksissään, kun joutui ilmanpuhureiden puskemaksi. Hiilistä nousi ter-
van tuoksu, kuuma hölmä haisi oudolle. Eniten haju muistutti ehkä Pirkin aseiden hajua.

Nahkapussit olivat kuulemma palkeet, ja Maite kutsui kivistä tuli-
laatikkoa pätsiksi. Muistin, kuinka Tuisko oli loitsiessaan laulanut pätsi-
sanan moneen otteeseen. Hän oli yllyttänyt pätsin polttavia kipunoita
voittamaan Hyytön jäiset viimat. Hän oli ajanut Pakkaspuhuria pätsin
syövereihin ja jaaritellut yksitoikkaisia säveliä Paran pätsin saloista.

Ilta-aterian jälkeen oli taas oma vuoroni painella palkeita, sillä kertaa
Tuiskon seurana. Pimeys oli laskeutunut ja lumi teki tienoosta äänettömän.
Pirkin ja Niillan jutustelu ruokatulen ääressä kantautui korviini vain ta-
saisena muminana. Pätsin toisella puolella Tuisko loitsi ja manasi lumi-
sadetta pois, hänen äänensä oli jo väsynyt, hiljainen. Hän vaikutti poissa-
olevalta, kuten tietäjät yleensä keskustellessaan jumalien kanssa. Palkeet
puhisivat ja valkea kohisi. Se kuulosti myrskyävältä järvenselältä. Olin
lapsena pelännyt sen ääntä enemmän kuin mitään muuta.

Toisaalta tasaisesti toistuva huokuva henkäily herätti kiihkon. Se oli
yksi merkki uudesta elämästäni, kuten Pirk ja hänen aamuiset sanansa
"olet kaikkeni, rakkaani." Yhtä kaunis kuin uusi elämäni, olivat laatikos-
ta pimeyteen puskevat liekit. Niiden värisävyt, puhtaasta valkoisesta kirk-
kaan keltaisen kautta sinipunaiseen sydämeen, olivat mykistäviä. Pätsin
pohjalla oleva kuoppa jatkui sen edessä. Siihen vyöryi reunakiven alta
punahehkuista sulaa massaa aina, kun Tuisko päästi sitä pois pätsistä
ronkkimalla tulta rautatikulla. Pirk oli selittänyt, että se ulos valuva kuu-
ma massa oli kiveä, paremminkin kuonaa. Kivi valui ulos, rauta jäi pätsiin.
Välillä miehet nostivat paksujen nahkarukkasten avulla kansikiven syr-
jään ja lisäsivät hiiltä ja hölmää hehkuvaan kuumuuteen.

Jumin nimeen se on totta, kivi voi sulaa. On lämpö, jota voi ihmiskäsi
koskea. Sitten on kuumuus, jossa polttaa näppinsä. Niiden lisäksi on vie-
lä tämä, kivenkin sulattava ylikuumuus. Mahtoiko olla olemassa vielä
kuumempaa? Tuli, joka poltti sisälläni, kun Pirk kosketti olkapäätäni ohi
kulkiessaan? Ehkä.

Pitkäksi käyneen ajan kuluttua Niilla ja Pirk tulivat pätsin ääreen. He
nostivat kannen sivuun. Liekit kohosivat oranssinpunaisina ja sini-
punaisina kuin mustikan värjäämä kutunjuusto. Kuinka kaunista, kuin-
ka uhkaavaa.

"Isä", Niilla kysäisi.

Tuisko oli lujasti mielensä sisällä. Hänen huulensa liukkuivat edelleen, vaikka ääntä ei loitsuun enää riittänyt. Niillan piti käydä laittamassa käsi isänsä olalle ennen kuin tämä hätkähti silmiään räpytellen. Merkillistä, että hän oli ollut kuin loveen langennut, vaikka oli koko ajan painellut paljettaan.

”Isä. Luulen että rauta on valmis.”

Tuisko vilkaisi pätsissä kirkkaana valona hohtavaa rautamöykkyä ja lopetti palkeiden painelun. Kun kerran hän lopetti, niin minäkin. Tuijotin valkoisen, keltaisen ja oranssin hehkuista möhkälettä. Mielestäni pätsissä oli syntynyt itse Para, tai ehkä Para oli käynyt pätsissä synnyttämässä pojan itselleen.

Niilla käski minun jatkaa palkeiden painelua, Maite ryhtyi painelemaan toista. Hän sanoi, ettei tarvinnut enää niin kovasti puhkua, vähempi riittäisi pitämään kuumuuden yllä.

Tuisko nosti Paran pojan valtavilla pihdeillä puupölkyn päälle. Säikähdin, kun puu sihahti ja savusi. Kuulin kiljaisevani, kun Niilla iski punaisena kihelmöivää kimpaletta suurella puunuijalla niin, että siitä lensi kaaressa kipinöitä. Se oli kuin verisuihku, jonka olin nähnyt Eräkallion juurella. Olin niin vahvasti pitänyt rautaa elävänä olentona, Ruoujuattaren ja Paran poikana, että sen lyöminen oli tuntunut kauhistuttavalta. Pirk lasi kätensä olalleni, peitin kasvoni hänen reittään vasten. Pirkin väki kietoutui ympärilleni. Hänen rohkeutensa sai leukani nousemaan. Läheisyys oli ihmeellistä. Se lisäsi kipinöivän hetken taianomaista hohtoa.

Terho ja Niilla löivät rautamöykkyä vuorotellen. Joka iskulla raudasta ryöppysi kipinöitä, jotka pimeässä näyttivät kirkkailta kuin pienoiskokoiset syysöiset ukonvaajat. Punaisenkirjavat kuonapisarat lentelivät lumeen ja sihahtelivat mustiksi. Niillakin oli innoissaan, siksi hän puhua palpatti taukoamatta, iskujensa tahdittamana. Hän selvästikin opetti Pirkkiä.

”Pittää takkoo syysi ja muu paska pois raujast. Ai peijooni, ku on hyvä lohmake. Kyll’o hyvä. Käännä isä vielä tuokii lammen puoleinen sivu essii – niin just. Lämmitettääs taas, ettei mee rikki.”

Rauta lämmitettiin uudelleen keltaisen hehkuseksi. Sitten he taas hakkasivat. Kuonaa tirskei rautamöhkäleen huokosista. Niillan käsivarsien iho kimalteli hiestä, punaisia kipunoita sammahti silloin tällöin hänen iholleen. Hän oli raudantekijä, oikea Seppä, häntä eivät Liekkiön lapset nipistelleet. Lopulta monen lämmityskerran ja pitkän takomisen jälkeen Tuiskon pihdeissä oli jäljellä kantikas pala tummaksi jäähtynyttä rautaa. Ranteeni vahvuinen ja mittainen vaivainen lohkare. Olin pettynyt ja lähdin pois, etteivät miehet olisi huomanneet, sillä he olivat halloissaan. He jäivät ihailemaan rautaa kuin vastasyntyntä nisuria.

Olin liian väsynyt odottaakseni Pirkkiä, vaikka mieleni läikkyi toiveista. Ihoni muisti hänen kosketuksensa, kehoni kihisi odotuksesta. Kuumuudestani huolimatta olin nukahtanut kauan ennen kuin Pirk kömpi